

Spis treści

Słowo wstępne	5
I. GRAMATYKA HISTORYCZNA I HISTORIA JĘZYKA	7
Rymy „Bogurodzicy” a akcent inicjalny	9
Nad rymami Kochanowskiego (oznaczanie w drukach samogłosek pochyłonych niezgodne z językiem poety)	16
Instrumentacja samogłoskowa w rymach	21
Parę uwag o formie przyimka <i>ku</i>	31
Rozkaźniki typu <i>prowadz</i> w tekstach Jana Kochanowskiego	41
Grupy spółgłoskowe <i>st</i> , <i>št</i> i podobne w staropolskich zapożyczeniach z niemieckiego	47
Przyczynek do <i>cebra</i>	53
Oboczne postaci i formy wyrazów w utworach Jana Kochanowskiego	59
Geneza mieszania się końcówek <i>-ym</i> i <i>-em</i> w narzędniku i miejscowniku liczby pojedynczej zaimków i przymiotników	66
Rola zaimków i przymiotników w powstaniu męskoosobowego acc.-gen, plur.	73
„Weźmi <i>zwierciadło</i> ze ściany i podaj <i>go</i> w moje ręce”	78
Staropolskie przykłady podwajania ruchomej końcówki czasu przeszłego	85
Łacińska fleksja rzeczowników polskich w tekstach średniowiecznych	87
Zmiany semantycznych podstaw rodzaju gramatycznego w języku polskim	92
Semantyzacja wariantywności fleksyjnej w języku polskim	98
Parę uwag o przymiotnikach odrzeczownikowych w staropolskim	105
Znaczenie i zasięg przymiotników na <i>-ni</i> (<i>przedni</i> , <i>letni</i>)	112
Czy czasowniki typu <i>hierać</i> , <i>pisywać</i> są wynikiem deprefiksacji?	129
Bi-Aspectual Verbs in Old Polish	133
Składniowe ślady supinum w języku polskim	140
Zagadka składniowa w „Trenach” Kochanowskiego	148
Rekcja pośrednia w staropolszczyźnie	152
Rozwijające się i ginące kategorie wyrazów	163
Przedwojenne wyrazy (ze słownika pod red. T. Lehra-Splawińskiego, nie umieszczone w słowniku pod red. M. Szymczaka)	169
Nazywanie Chrystusa w historii polszczyzny	175
Od <i>Bogurodzicy</i> do <i>Madonny</i> . Nazywanie Matki Boskiej w historii polszczyzny	183
Bohemizmy frazeologiczne w staropolszczyźnie	191
Przysłowia i ich nazwy w polskich tekstach średniowiecznych	204
Modyfikacje frazeologii biblijnej	211
W sprawie odczytania inwokacji „Legenda o świętym Aleksym”	220
Ortografia Kochanowskiego a traktat Parkosza	223
Nad jaką rzeką leży Zawiercie?, czyli o przydatności wiedzy historycznojęzykowej	229

II. ONOMASTYKA	233
Co już jest, a co jeszcze nie jest nazwą własną	235
Słowotwórstwo nietypowych nazw miejscowych z przyrostkiem <i>-in, -ina, -ino</i>	241
Parę zagadek toponomastycznych	250
Odbicie słownictwa pospolitego w staropolskich nazwach osobowych na podstawie tomu I „Słownika staropolskich nazw osobowych” i „Słownika staropolskiego”	256
Dlaczego męskie nazwiska na <i>-o</i> mają odmianę żeńską?	273
Imię <i>Jan</i> , jego postaci oboczne i derywaty	279
<i>Franciszek</i> i inne imiona na <i>-ek</i>	286
III. DIALEKTOLOGIA	293
Terytorialne zróżnicowanie polszczyzny	295
Zanikanie kategorii żywotności – nieżywotności w jednej z gwar polskich	300
Końcówka <i>-ę</i> biernika liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego przymiotników w świetle nowszych prac dialektologicznych	314
Wzmacnianie ruchomej końcówki czasu przeszłego (<i>wtedyem poszedł, kupiłagek soli</i>)	318
Związki leksykalne gwary Więciórki (woj. krakowskie) z literackim językiem słowackim	321
O słownictwie ludzi wyzbywających się gwary	326
Hiperdialektyzacja	340
IV. JĘZYK WSPÓŁCZESNY	349
Akcentuacja współczesna jako ilustracja do wykładu o akcentuacji historycznej	351
Wartościowanie jako motywacja zróżnicowania fleksyjnego	356
Formy dopełniacza w bierniku liczby pojedynczej rzeczowników męskich nieżywotnych	363
Czasowniki wielokrotne we współczesnym języku polskim. Zakres i systematyka	371
O rodzaju gramatycznym w języku polskim. Uwagi związane z referatem Z. Saloniego:	
Kategoria rodzaju we współczesnym języku polskim	384
Językowe kłopoty z kobietami pracującymi	393
O języku polskim w Kanadzie (i w Stanach Zjednoczonych)	397
Składnia ad sensum w polszczyźnie kanadyjskiej	400
Wyrażenia i zwroty średniowieczne we współczesnej polszczyźnie	404
Wieloznaczność wyrazów w staropolszczyźnie a w języku współczesnym	414
Archaizmy językowe w modlitwach codziennych	423
Kazanie jako język mówiony	429
Odbicie prześladowań unitów w języku pamiętników	438
Język męża nienagannego. O kilku cechach „Księgi Hioba” w przekładzie Czesława Miłosza	445
Odbicie inflacji w języku	452
Wiedza o języku nie tylko dla językoznawców	454
V. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA	457
O obiektywności i subiektywności w poradnictwie językowym, o swobodzie ortograficznej i imporcje językowych osobliwości	459
O wykorzystaniu niektórych cech gwarowych przy nauczaniu ortografii	462
Wziąć się za coś na tle historycznym i gwarowym	465
Dzielenie wyrazów. Przepisy ortograficzne a praktyka	470
Pisownia i odmiana nazw samochodów	475
Część swojego 144 rodzeństwa	478
Pokój kuchnią Bydgoszczy. Opuszczanie przyimków w anonsach	480
Lubelskie lodówkonaprawy i dywanotapicerkoprania	482

VI. LEKSYKOGRAFIA	489
Definicje słownikowe charakteru encyklopedycznego	491
Definicje a cytaty w słownikach języka pisarzy	495
Informacje gramatyczne w wielkim słowniku współczesnego języka polskiego	503
Czasowniki dokonane typu <i>nanosić, poruszać</i> w słownikach języka polskiego	510
Słownik języka Jana Kochanowskiego	517
Z prac nad słownikiem Kochanowskiego	525
 Bibliografia prac Mariana Kucały opublikowanych w latach 1993–1999	531